

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛОГО У ЗЛОЧИНАХ УМИСНИХ ТЯЖКИХ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ, ЗАПОДІЯНИХ У СТАНІ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ

Інна Анатоліївна СТРОК,

канд. юрид. наук, старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

Однією з найбільш поширених слідчих дій під час розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень, заподіяних у стані сильного душевного хвилювання є допит, у ході якого слідчий відповідно до ст. 224-226 КПК України вербальним шляхом одержує інформацію про відомі допитуваному факти, що мають значення для кримінального провадження.

Вчена В.М. Тернишкова, зазначила, що допит – це слідча дія, в процесі якої слідчий отримує від особи, яка володіє відомостями, що мають значення у кримінальній справі (свідка, потерпілого, експерта, підозрюваного або обвинуваченого), словесну інформацію про обставини події злочину та інші факти, які мають значення для встановлення об'єктивної істини і забезпечення правильного застосування закону [1, с. 314].

Науковець А. Д. Удалова зазначає, що допит у процесуальному доказуванні є сполучною ланкою між засобами збирання доказів, які спрямовані на отримання показань, та їх перевіркою, яка здійснюється шляхом проведення слідчих дій. На її думку, це зумовлено тим, що гносеологічна природа допиту, яка заснована на методі пізнання, стосується й інших слідчих дій, що їх зближує та зумовлює їх тісний взаємозв'язок [2, с. 125-126].

Так, А.М. Максимішин слушно зазначає, що запитання, які ставляться потерпілому, мають бути побудовані таким чином, щоб кожне наступне запитання було пов'язане з попереднім, а кожне подальше було б логічним продовженням попереднього; щоб відповіді допитуваного відтворювали повну картину тієї події, яку він сприймав. Цей підхід сприяє відтворенню повної картини тієї події, очевидцем якої був допитуваний [3, с. 150].

Вчений , В. Ю. Шепітько характеризує допит як процесуальну дію, що являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування між особами, які беруть у ній участь, спрямований на отримання показань про відомі допитуваному факти, які мають значення для встановлення істини у розслідуванні [4, с. 73].

Відповідно до ст. 53 КПК України визначає, що потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення криміна-

льного правопорушення. Потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства [5].

Статтею 56 КПК України Протягом кримінального провадження потерпілий має право: 1) бути повідомленим про свої права та обов'язки, передбачені КПК; 2) знати сутність підозри та обвинувачення, бути повідомленим про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження та закінчення досудового розслідування; 3) подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду; 4) заявляти відводи та клопотання; 5) за наявності відповідних підстав - на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла; 6) давати пояснення, показання або відмовитися їх давати; 7) оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК; 8) мати представника та в будь-який момент кримінального провадження відмовитися від його послуг; 9) давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження; 10) на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом; 11) знайомитися з матеріалами, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, в порядку, передбаченому КПК, у тому числі після відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК, а також знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у випадку закриття цього провадження; 12) застосовувати з дотриманням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд вправі заборонити потерпілому застосовувати технічні засоби при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення даних, які містять таємницю, що охороняється законом чи стосується інтимних сторін життя людини, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала); 13) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення у випадках, передбачених КПК; 14) користуватися іншими правами, передбаченими КПК [5].

Потерпілий відрізняється від інших учасників процесу тим, що злочином було порушено його права та охоронювані законом інтереси, тому він зацікавлений у результатах справи. Ця зацікавленість, а також можливість помилкового сприйняття фактів, в силу обстановки події та небезпеки, якій він міг піддаватися, повинна бути врахована при допиті та оцінці його показань [6, 106].

КПК України передбачено, що права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого [5].

Успішність проведення допиту потерпілого від умисних тяжких тілесних ушкоджень, заподіяних у стані сильного душевного хвилювання залежить від кількох чинників:

- позиція допитаного: чи має він намір допомагати слідству, чи налаштований давати правдиві показання; чи бажає покарати свого кривдника;
- наявності соціального зв'язку між потерпілим та злочинцем, досить часто потерпілі, які перебувають у певних відносинах із злочинцем, після подання заяви про умисних тяжких тілесних ушкоджень наявності соціального зв'язку між потерпілим та злочинцем відмовляються від притягнення особи до відповідальності та дачі проти нього показань;
- кримінального впливу на потерпілого з боку злочинця шляхом його залякування чи умовляння або підкупу.
- суб'єктивних та об'єктивних властивостей потерпілого до сприймання, запам'ятовування та відтворення інформації,
- професіоналізму слідчого, що проводить допит, його правової зацікавленості в якісному виконанні службових обов'язків, наявності у нього досвіду у розслідуванні аналогічних кримінальних проваджень, якісного проведення слідчих, розшукових дій тощо [7, с. 159].

Перш ніж допитати особу як потерпілого, необхідно винести постанову про визнання її потерпілою. Згідно зі ст.49 КПК потерпілою визнається особа, якій злочином заподіяна моральна, фізична чи майнова шкода. Допит потерпілих проводиться, як правило, після огляду місця пожежі, а в деяких випадках – паралельно огляду, за умови порушення кримінальної справи [5].

Уміння слідчого тактично правильно й ефективно провести допит здатне дати слідству відчутне просування вперед, чого не можуть дати інші слідчі дії й навіть їх комплекс. За належного тактичного уміння допит видається найбільш простим і, що є важливим на першочерговому етапі розслідування, швидким способом одержання криміналістично значущої інформації [8, с. 171].

Таким чином, допит потерпілого у злочинах умисних тяжких тілесних ушкоджень, заподіяних у стані сильного душевного хвилювання є ефективним засобом одержання доказів, який широко застосовується у практиці розслідування кримінальних правопорушень.

Правильний вибір тактичних прийомів допиту, з урахуванням психологічних особливостей допитуваної особи допоможе слідчому вибрати найбільш ефективний варіант поведінки та отримати найбільш повну та достовірну інформацію стосовно злочинної події, що розслідується.

Список використаних джерел:

1. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України : підручник, 4-те вид. – К. : А. С. К., 2013. – 1120 с.
2. Удалова Л.Д. Допит як засіб процесуального доказування на досудовому слідстві. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2012. № 4. С. 123–126.
3. Максимішин Л.М. Судовий допит: процесуальне і криміналістичне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л.М. Максимішин, Львів, 2016. – 250 с.
4. Шепитько В.Ю. Теория криминалистической тактики : монография. Харьков : Гриф, 2019. 349 с. 5.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9- 10, № 11-12, № 13, ст.88. (із поточними змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

6. Белкин Р. С. Тактика следственных действий. Белкин Р. С., Лифшиц Е. М. К. Новый юрист, 2007. – С. 176.

7. Озар В.Г. Особливості тактики допиту потерпілого, від катування / В.Г. Озар // Форум право. № 3, 2015. С. 156-161.

8. Александренко О. В. Організація та особливості тактики допиту у кримінальних провадженнях про серійні вбивства. Актуальні проблеми досудового розслідування: зб. тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 2015. С. 171-173.